

Utrikesutskottets betänkande

1979/80: 5

med anledning av motion om erkännande av Demokratiska republiken Östra Timor, m. m.

Motionen

I motionen 1978/79: 249 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkas

1. att riksdagen hos regeringen hemställer om att diplomatiska förbindelser upprättas med regeringen i Demokratiska republiken Östra Timor.

Ett andra yrkande i samma motion om humanitärt bistånd till Demokratiska republiken Östra Timor behandlades under föregående riksmöte i samband med övriga bistandsfrågor (UU 1978/79: 27).

Bakgrund

Omständigheterna kring den indonesiska ockupationen av Östra Timor i december 1975 och den senare utvecklingen t. o. m. år 1978 har utförligt redovisats i utskottets betänkanden UU 1976/77: 4 och UU 1978/79: 13 med anledning av tidigare motioner om erkännande av och bistånd till Demokratiska republiken Östra Timor. Av betänkandena framgår att Sverige som medlem av FN:s säkerhetsråd vid dettas behandling av Timorfrågan i slutet av 1975 kraftfullt tog ställning mot den illegala indonesiska ockupationen och för Östra Timors folks rätt till självbestämmande. Sverige har sedan dess stött de FN-resolutioner, i vilka hävdats Östra Timors rätt till självbestämmande, Indonesiens anspråk tillbakavisats och tillbakadragande krävts av dess styrkor från området.

Utvecklingen har emellertid efter hand gått mot ett fastare inlemmande av Östra Timor i Indonesien. Detta har medfört en de facto-situation som inte undgått att påverka FN-behandlingen av frågan.

I juli 1977 införlivades Östra Timor formellt med Indonesien och blev dess tjugosjunde provins.

I början av år 1978 erkände Australien den indonesiska överhögheten. Nya Zeeland och ASEAN-länderna har gjort motsvarande erkännanden.

Uppgifterna om de aktuella förhållandena i området är bristfälliga och delvis motsägande, beroende på källan. Befrielseströrelsen Fretilin uppges emellertid ha trängts tillbaka till otillgängliga bergsområden i landets inre, där en viss stridsaktivitet fortsatt har förekommit. Dess huvudsakliga ledning utövas numera från Moçambique.

Under loppet av 1979 förefaller den indonesiska administrativa kontrollen över området ha stärkts. Östra Timor har sålunda inkluderats i Indonesiens tredje femårsplan som löper från den 1 april 1979.

Alla skildringar av den aktuella situationen på ön är emellertid samstä-

miga i sitt betonande av de humanitära aspekterna av Timorproblemet. Det är uppenbart att befolkningen på ön drabbats hårt av de senaste årens händelser. Enligt tillförlitliga uppgifter är svälten katastrofal i området.

Internationella röda korset (ICRC) förvägrades länge möjlighet att bedriva humanitär biståndsverksamhet på ön. I juni 1979 ingicks emellertid en överenskommelse mellan ICRC och den indonesiska regeringen om samarbete med Indonesiska röda korset för att bistå befolkningen i Östra Timor. Avsikten var att under en sexmånadersperiod tillhandahålla mat och mediciner samt viss medicinsk utbildning. För detta program har ICRC fått bidrag från Australien, Nya Zeeland, Japan, Västtyskland, USA, Nederländerna, Canada och Sverige. Svenska röda korset har anslagit 200 000 kr. till verksamheten, och regeringen gav nyligen 1 milj. kr. som via Svenska röda korset ges till ICRC:s hjälpinsatser. Möjligheterna att undsätta de svältande, uppskattningsvis 60 000 personer, försvåras av det bristfälliga vägnätet i området. Transporter måste därför i stor utsträckning ske per helikopter, som dock inte finns i tillräckligt antal och givetvis blir mycket kostnadskrävande.

I FN har resolutionernas politiska innehåll rörande Östra Timor under de senaste åren mjukats upp.

Vid årets generalförsamling har frågan om Östra Timor just färdigbehandlats i församlingens fjärde utskott (för kolonialfrågor). I den resolution som antogs om Östra Timor framhålls rätten till självbestämmande för områdets befolkning. Vidare förklaras att detta folk fritt måste få besluta om sin framtid under FN:s överinseende. I övrigt uppehåller sig resolutionen helt vid de humanitära aspekterna på Östra Timor-frågan. Röst-siffrorna blev 55-26-42.

För resolutionen röstade bl. a. Sverige, Island, Portugal och Grekland.

I en svensk röstförklaring uttalades tillfredsställelse över den framträdande plats de humanitära aspekterna fått i resolutionen. Det var på detta område som omvärlden nu bäst kunde hjälpa Östra Timors folk. I förklaringen upprepades stödet för principen om folkens självbestämmanderätt. Emellertid konstaterades att det på Östra Timor i dag råder en faktisk situation som man inte kan se något realistiskt alternativ till. Sveriges ja-röst fick ses som ett uttryck för stöd åt resolutionens humanitära aspekter.

Utskottet

I motionen yrkas att regeringen upprättar diplomatiska förbindelser med regeringen i Demokratiska republiken Östra Timor. Utskottet har tidigare avvisat motsvarande yrkande (UU 1976/77: 4 och UU 1978/79: 13). Till de kriterier som bör vara uppfyllda vid upprättandet av diplomatiska förbindelser hör främst att den regering som avses skall utöva en effektiv kontroll över ifrågavarande stat och ha uppnått ett rimligt mått av självständighet utåt samt stabilitet inåt.

Enligt utskottets mening är dessa kriterier inte uppfyllda i fråga om en regering i Demokratiska republiken Östra Timor. Utskottet avstyrker därför motionens yrkande.

Utskottet vill vidare understryka att Östra Timors folk, i enlighet med FN:s resolutioner om avkolonisering, måste ges möjlighet att fritt få bestämma sin egen framtid under FN:s överinseende.

Utskottet vill samtidigt framhålla vikten av att Internationella röda korsets och andra internationella biståndsinsatser i största möjliga utsträckning underlättas i området samt understryker att man därvid måste säkerställa att det bistånd som lämnas verkligen når fram till den mycket svårt nödlidande befolkningen.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår yrkandet I i motionen 1978/79: 249.

Stockholm den 20 november 1979

På utrikesutskottets vägnar

ALLAN HERNELIUS

Närvarande vid ärendets slutbehandling: Allan Hernelius (m), Gertrud Sigurdsen (s), Anders Ljunggren (c), Sture Palm (s), Georg Åberg (fp), Olle Göransson (s), Ingrid Sundberg (m), Mats Hellström (s), Gunnel Jonäng (c), Jan Bergqvist (s), Sture Korpås (c), Carl Lidbom (s), Björn Molin (fp), Axel Andersson (s) och Elisabeth Fleetwood (m).

